

Koude voeten

KOUDE VOETEN

Jo Bokiro

Schrijver: Jo Bokiro
Coverontwerp: Jo Bokiro
ISBN: 9789402182262
© <Jo Bokiro>

Oh, sister, when I come to lie in your arms
You should not treat me like a stranger.
Our Father would not like the way that you act
And you must realize the danger.

Bob Dylan

Want de wortel van alle kwaad is geldzucht. Door zich daaraan over te geven, zijn sommigen van het geloof afgedwaald, en hebben ze zichzelf veel leed berokkend.

1.Timotheüs 6:10

1

Het is een week na zijn dood.

Dood.

Ik proef het woord, maar smaak het niet.

Het is te vers.

'Versleten,' zei hij vorige week nog, toen ik vroeg hoe het met hem ging.

Hij wist dat hij moest gaan.

Hij was er niet blij mee, maar aanvaardde het.

Hij was achtentachtig.

Mijn vader leefde in een tijd waarin de straten nog zandweggetjes waren, de tv nog moest uitgevonden worden en de boeren nog op de schapen kropen.

Een tijd van schaarste en bruin brood.

Een tijd van oorlog en angst.

Met elf laat hij ons achter. Een kroostrijk gezin.

Met een moeder, nog niet versleten.

Floreren gaat ze doen op haar oude dag, in haar nieuw appartementje in het centrum van dit godvergeten boerengat.

In mijn ouderlijk huis, tussen de varkens en de velden, heeft ze nooit graag gewoond.

Eindelijk kan ze weg.

Zesentachtig en op naar de vrijheid.

En nu kan de miserie beginnen.

De eerste familievergadering hebben we intussen gehad. En natuurlijk draait het allemaal om geldgeldgeldgeld.

Geld van mijn vader. Zuurverdiend met zijn blote handen. Want dat was hij, een man met handen aan zijn lijf.

Na zijn dagtaak als mijnwerker, metselaar, varkenshoeder, tuinman, klusjesman, kroop hij, gezwind als een aap, de bomen in en zaagde en kapte de dikste eik tot schroothout.

Het was zijn bijverdienste.

Het was zijn lang leven.

Nu gaan wij, de nabestaanden, bekvechten over zijn roerend en onroerend goed, overeenkomen wie wat krijgt, hoeveel en liefst zo veel mogelijk.

Maar hoe?

Praten hebben we thuis nooit geleerd. Dingen werden verzwegen. Zo'n veertig jaar hebben mijn ouders niet met elkaar gesproken. Elke conversatie verliep via ons. Vooral de jongste kinderen dienden als spreekbuis.

Vader werd uit de stal geroepen als onze borden leeg waren. Pas dan mocht hij aan tafel.

Dat heb ik nooit begrepen.

Als hij 's avonds na het zware werk een boek wilde lezen of kruiswoordraadsels oplossen, begon de zoektocht naar zijn leesbril, die hij op de gekste plaatsen vond, in een lege bloemenvaas, achter de tv, boven op de kast.

Ook dat heb ik nooit begrepen.

Ik zie hem nog staan, over de kachel gebogen, de armen leunend op de schouw.

Zuchtend.

Niemand kon zuchten als vader.

Mistroostig klonk het.

Voor het donker werd, sloot hij de rolluiken en zaten we met z'n allen in de enige verwarmde kamer van het huis, met een lezende vader en een breiende moeder, beeld zonder klank. Sindsdien ben ik allergisch voor het geluid van tikkende breinaalden.

Ook wij, de kinderen, gunnen mekaar het licht in de ogen niet.

De oudste is van 1945, de jongste van 1965.

De jongste, dat ben ik

2

Jos

'Ze gaat het allemaal opdoen, je kent haar toch, ze geeft altijd alles weg. En dat gaat nog erger worden nu vader er niet meer is om de broeksriem aan te halen, let op mijn woorden!'

Verstaan die nu geen Vlaams of hoe zit dat hier?

Ik ben de oudste en de wijste, al zeg ik het godverdomme zelf, en blijkbaar ook de enige met gezond verstand. Nu vader gestorven is, willen ze het ouderlijk huis verkopen, dan krijgt moeder haar deel, de helft nota bene, en moeder heeft een gat in haar hand, dat weet het kleinste kind. Haar vriendinnen zullen er wel van profiteren, van onze va zijn moeizaam bijeengespaarde centjes, ik vertrouw ze voor geen haar. Maar dan hebben ze buiten mij gerekend, ik laat het niet gebeuren, over mijn lijk.

Losers zijn het, stuk voor stuk, mijn broers en zussen. Er is er maar één die zijn kost goed verdiend heeft, al was het geen pretje, je moet er wat voor over hebben.

De kassa van mijn kruidenierszaak rinkelde onophoudelijk en dat klonk als muziek in mijn oren. Voor de rest was het een schraal bestaan. We woonden in een donkere kamer achter de winkel. Geen ramen, geen daglicht, slechts een enkel peertje verlichtte de ruimte. Er hing een spiegel, zo gericht dat ik, wanneer ik haastig mijn middageten naar binnen schrokte, zicht had op de bakken met fruit en groenten die buiten stonden uitgestald.

'Vuile Molukker,' vloekte ik, als een hongerige knaap het in zijn hoofd haalde een appel mee te pikken. Ik rustte niet voor ik de dief in mijn klauwen had. Dan gaf ik hem een rammeling die hij niet licht zou vergeten.

Ik moest het recht wel in eigen hand nemen, ik had geen keus. In deze dichtbevolkte stad vol vreemdelingen en gespuis had de politie wel wat anders te doen dan gauwdieven op te pakken. Met een blauw oog of een bloedneus, de staart tussen de benen, dropen ze één voor één af. Geen enkele heb ik teruggezien.

Dat maakte veel goed. En het geld, natuurlijk.

Ik heb mijn echtgenote vanaf het begin op het hart gedrukt zuinig te leven. We werkten dag en nacht, zelfs voor de kinderen was er geen

tijd. Ze moesten hun plan trekken, alleen in de donkere achterkamer. Er was geen tuin om in te spelen, geen tijd voor uitstapjes of extraatjes, maar de ontberingen hebben hen sterk gemaakt. Te veel luxe is voor niemand goed.

Mijn vrouw gaf ik op tijd en stond een diamanten ring of een jas van ongeboren lammetjes, waarmee ze de ogen uitstak van mijn zussen en schoonzussen. Het waren beleggingen, maar zo wist ik haar zoet én aan het werk te houden, de gans.

Om de vier jaar kwam ik vaders erf opgereden in een nieuwe slee, liefst op een feestdag, als iedereen present was. Ik genoot van de jaloerse blikken. Geen enkele broer, laat staan schoonbroer, kon aan mij tippen. Niemand deed mij na.

In mijn jeugd was ik al een echte doorzetter. Op Aswoensdag legde ik vijf lange kilometers te voet af om in de kerk als eerste een vastenkruisje te bemachtigen. Niet dat ik zo katholiek was, dat wil ik niet beweren, ik wilde duidelijk stellen wie van ons karakter had. De eersten zullen de eersten zijn, was en is mijn motto, en mijn andere wang heb ik nooit toegestoken, waarom zou ik?

Thuis wisten ze wie de sterkste was. Moeder was veel te zacht voor de kleinsten. Als ik thuiskwam kenden ze hun plaats weer, daar had ik geen woorden voor nodig. Ik was pas tevreden als ze afdropen, verontwaardigd over zoveel onrecht. Huilend zochten ze hun heil bij moeder, maar die was op haar hoede voor mij. Ze wist dat ik de baas in huis was. Iemand moest het zijn als vader er niet was, en die was er haast nooit.

Soms moest ik kordaat optreden. Onze jongste was een echt moederskindje. Op een dag kwam ik thuis en hoorde zacht gemauw onder de zetel. Luc had er een jong katje verstoppt. Als er iets is waar ik allergisch voor ben, is het voor katten.

Honden hebben er bij ons thuis altijd rondgelopen. Meestal een of andere straathond, altijd vaders trouwe vriend, die hem overal vergezelde en de wilde katten verjoeg. Als de hond stierf, van ouderdom of omdat hij onder een tractor terecht kwam, reed vader de volgende zondag naar de beestenmarkt, hij kon niet zonder.

Moeder moest er niets van weten. Geen enkele viervoeter heeft ooit een poot in huis mogen zetten. Ze sliepen in het hooi in de stal en als

het aan moeder lag zouden ze verhongeren. Waarom liet ze dan ineens toe dat er een kat in huis zat?

Ik trok het beestje aan zijn poten onder de zetel uit en hield het krijgend in de lucht. Luc viel me aan, schreeuwend en krabbend. Ik gaf hem een schop en verdween met mijn buit in de stal. Daar ontdekte ik een heel nest van die mormels. Ik heb ze verdronken in de vijver, opgeruimd staat netjes. En van onze Luc heb ik nooit meer last gehad.

Ook mijn zus Paula heb ik eens tot de orde moeten roepen. Zestien en al staan kussen in de steeg, daar heb ik mooi een stokje voorgestoken. Ik heb alles in geuren en kleuren aan vader en moeder verteld, misschien zelfs iets kleurrijker dan het was, voor haar eigen bestwil. Nadien is ze dan toch in haar ongeluk gelopen. Nu, ruim veertig jaar later, heeft ze een stiekeme verhouding met die eerste van in de steeg, ze leert nooit bij.

Ons Paula heeft altijd last gehad van een slecht gehoor, dat krijg je als je niet luistert naar de wijze raad van je oudste broer. Tegenwoordig heeft ze een hoorapparaat. Ik verdenk haar ervan het af te zetten als het haar uitkomt, want ze luistert weer niet. Ik zou het gezond verstand er bij wijze van spreken in willen kloppen, en niet alleen bij haar.

We moeten ervoor zorgen dat moeder in het ouderlijk huis blijft wonen, dat is het beste voor iedereen. Ik geef toe dat de woning wat bouwvallig is, maar dat valt te verhelpen. En dat het niet direct in de buurt van de dorpskern ligt heeft alleen maar voordelen, want winkelen en koffietjes gaan drinken zijn moeders liefste bezigheden. Als ze blijft waar ze is, kunnen we voorkomen dat het de pan uit swingt.

Nu kan ze nog overal met de fiets naartoe, maar dat zal ze mettertijd wel moeten opgeven, het kan niet blijven duren. Boodschappen kunnen we om de beurt voor haar doen, zo kunnen we een oogje in het zeil houden, er op letten dat ze niet te veel overbodige spullen koopt.

Toen ik nog niet met pensioen was, bracht ik de kruidenierswaren wekelijks voor haar mee. Dat waren nog eens tijden. Ze was mijn beste klant. Vader bekeek af en toe nors de rekening, maar deed er verder het zwijgen toe. Het bleef tenslotte in de familie, en het werd op de

koop toe gratis geleverd. Dat konden mijn klanten in Berchem niet zeggen, de rijke Joden, voor wie ik graag de eetwaren tot aan de deur bracht, voor een procentje meer.

Als oudste beschouw ik het als mijn heilige taak en plicht ervoor te zorgen dat de erfenis niet verdeeld wordt. Zolang moeder leeft, tenminste. Ik kan er op wachten, ik heb hard gewerkt, veel gespaard en heb het geld niet nodig, laat dat duidelijk zijn.

Na mijn pensioen ben ik in een bungalow in een vakantiepark gaan wonen. De vaste kosten zijn er gering, zo heb ik het graag. Mijn eega klaagde in het begin wel over de schaarse ruimte en het gebrek aan privacy, maar nu is ze het gewend. Gelukkig heeft ze de stupide plannen om ooit in een villa te wonen voorgoed opgeborgen.

‘Het zou nogal schoon zijn,’ zei ik haar, ‘wij met ons tweetjes in zo’n groot huis. Je moet je niets in je hoofd halen. Dankzij mij en mijn commercieel talent heb je genoeg kunnen pronken in je leven, je moet het hier verder maar mee doen.’

Er zijn familieleden die niet kunnen of willen wachten op de verdeling. Dat zijn degenen die de spilzieke aard van moeder hebben, ons Paula is daar een goed voorbeeld van. Ze vergezelt moeder tijdens haar wekelijkse tochtjes naar opendeurdagen van hobbyclubs of tuincentra of weet ik wat nog allemaal. Je moet niet vragen wat ze daar allemaal verteren.

Er zijn erbij die het recht op de erfenis verspeeld hebben, zoals ons Suzanne, de sukkel. Ze dacht dat ze snel rijk ging worden door op haar twintigste te trouwen met een naast familielid van Peeters en zonen, wellicht de grootste schoenenfabrikant van ons land, maar wat sloeg ze de bal mis. Ze eindigt als een wrak, eenzaam, blut en aan de drank. Zelfs zij wil niet luisteren naar mijn wijze woorden, hoe laag ze ook gevallen is. Ik begrijp het niet, ze heeft nooit goed met moeder kunnen opschieten, waarom kiest ze nu wel haar kant? Horendol word ik ervan.

Dan is er nog een categorie die te slap is om op te komen voor de goede zaak. Ook daar erger ik me mateloos aan.

Ons Dreeke, bijvoorbeeld. Vroeger een gewillig slachtoffer op wie ik mijn grillen lustig kon botvieren. Ook nu laat hij gedwee de kaas van zijn boterham eten.